

EØS-tillegget

ISSN 1022-9310

til Den europeiske
unions tidende**Nr. 38**

16. årgang

16.7.2009

	I	EØS-ORGANER	
	1.	EØS-rådet	
	2.	EØS-komiteen	
	3.	Parlamentarikerkomiteen for EØS	
	4.	Den rådgivende komité for EØS	
	II	EFTA-ORGANER	
	1.	EFTA-statenes faste komité	
	2.	EFTAs overvåkningsorgan	
2009/EØS/38/01		Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan nr. 313/06/COL av 25. oktober 2006 om 59. endring av saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet ved innføring av et nytt kapittel 10.B: Statsstøtte til å fremme investeringer av risikovillig kapital i små og mellomstore foretak	1
	3.	EFTA-domstolen	
	III	EF-ORGANER	
	1.	Rådet	
	2.	Kommisjonen	
2009/EØS/38/02		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5461 – Société Lyonnaise des Eaux/Société de Distribution d'Eau et d'Assainissement)	17
2009/EØS/38/03		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5506 – Sabena Technics/TNT Airways/JV) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	18
2009/EØS/38/04		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5571 – OAO Lukoil/TRN) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	19
2009/EØS/38/05		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5572 – Barclays/CNP/Barclays Vida y Pensiones) Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte.	20
	3.	Domstolen	

EFTA-ORGANER

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN

VEDTAK I EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN

2009/EØS/38/01

nr. 313/06/COL

av 25. oktober 2006

om 59. endring av saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet ved innføring av et nytt kapittel 10.B: Statsstøtte til å fremme investeringer av risikovillig kapital i små og mellomstore foretak

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN⁽¹⁾ HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde⁽²⁾, særlig artikkel 61 til 63 og protokoll 26,

under henvisning til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol⁽³⁾, særlig artikkel 24 og artikkel 5 nr. 2 bokstav b),

under henvisning til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1, og ut fra følgende betraktninger:

I henhold til artikkel 24 i overvåknings- og domstolsavtalen skal Overvåkningsorganet håndheve EØS-avtalens bestemmelser om statsstøtte.

I henhold til artikkel 5 nr. 2 bokstav b) i overvåknings- og domstolsavtalen skal Overvåkningsorganet utferdige meldinger eller retningslinjer om spørsmål som EØS-avtalen omhandler, dersom EØS-avtalen eller overvåknings- og domstolsavtalen uttrykkelig bestemmer det eller Overvåkningsorganet anser det nødvendig.

Det vises til saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet⁽⁴⁾, vedtatt av Overvåkningsorganet 19. januar 1994⁽⁵⁾.

Kommisjonen for De europeiske fellesskap (heretter kalt Kommisjonen) vedtok 19. juli 2006 Fellesskapets retningslinjer for statsstøtte til å fremme investeringer av risikovillig kapital i små og mellomstore foretak⁽⁶⁾.

Kunngjøringen er også relevant for Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

Det må sikres ensartet anvendelse av statsstøttereglene for EØS i hele Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

I henhold til avsnitt II under overskriften "GENERELT" på slutten av vedlegg XV til EØS-avtalen, skal Overvåkningsorganet, etter samråd med EF-kommisjonen, vedta tilsvarende rettsakter som dem EF-kommisjonen vedtar.

Det er holdt samråd med EF-kommisjonen.

⁽¹⁾ Heretter kalt Overvåkningsorganet.

⁽²⁾ Heretter kalt EØS-avtalen.

⁽³⁾ Heretter kalt overvåknings- og domstolsavtalen.

⁽⁴⁾ Heretter kalt retningslinjene for statsstøtte.

⁽⁵⁾ Retningslinjer for anvendelse og fortolkning av EØS-avtalens artikkel 61 og 62 og protokoll 3 artikkel 1 i overvåknings- og domstolsavtalen, vedtatt og utferdiget av EFTAs overvåkningsorgan 19. januar 1994, kunngjort i EFT L 231 av 3.9.1994 og EØS-tillegget nr. 32 av 3.9.1994. Retningslinjene ble sist endret 19. april 2006. Heretter kalt retningslinjene for statsstøtte.

⁽⁶⁾ EUT C 194 av 18.8.2006, s. 2.

Overvåkningsorganet holdt samråd med EFTA-statene gjennom brev om dette datert 10. oktober 2006 til Island, Liechtenstein og Norge –

GJORT DETTE VEDTAK:

Artikkel 1

Retningslinjene for statsstøtte endres ved innføring av et nytt kapittel 10.B, Statsstøtte for å fremme investeringer av risikokapital i små og mellomstore foretak. Det nye kapittelet finnes i vedlegg I til dette vedtak.

Artikkel 2

EFTA-statene skal underrettes om dette vedtak ved brev vedlagt en kopi av vedtaket, herunder vedlegg I. EFTA-statene anmodes om å gi sitt samtykke til forslaget til formålstjenlige tiltak som beskrevet i brevet (se retningslinjene nr. 83 til 85).

Artikkel 3

Kommisjonen skal i samsvar med EØS-avtalens protokoll 27 bokstav d) underrettes ved en kopi av vedtaket, herunder vedlegget

Artikkel 4

Dette vedtak med vedlegg I skal offentliggjøres i EØS-avdelingen av og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*.

Artikkel 5

Bare den engelske utgaven av vedtaket har gyldighet.

Utfærdiget i Brussel, 25. oktober 2006

For EFTAs overvåkningsorgan

Bjørn T. Grydeland

President

Kristján A. Stefánsson

Medlem av kollegiet

VEDLEGG

10B. STATSSTØTTE FOR Å FREMME INVESTERINGER AV RISIKOVILLIG KAPITAL I SMÅ OG MELLOMSTORE FORETAK**10B.1 Innledning****10B.1.1 Risikokapital som et EØS-mål**

- 1) Risikovillig kapital vedrører finansieringen av egenkapital i foretak som antas å ha store vekstmuligheter, i et tidlig stadium. Etterspørselen etter risikovillig kapital kommer hovedsakelig fra foretak som har vekstmuligheter men ikke har tilstrekkelig tilgang til kapitalmarkedene, mens tilbudet om risikovillig kapital kommer fra investorer som er villige til å ta høy risiko for potensielt å oppnå en over gjennomsnittlig avkastning på kapitalen som investeres.
- 2) Kommisjonen for De europeiske fellesskap (heretter kalt Kommisjonen) vedtok 19. juli 2006 Fellesskapets retningslinjer for statsstøtte til å fremme investeringer av risikovillig kapital i små og mellomstore foretak⁽¹⁾.
- 3) Grunnlaget og bakgrunnen for Kommisjonens nye retningslinjer for risikokapital er at man erkjenner at det er utilstrekkelig risikokapital tilgjengelig for nyskapende, unge foretak i oppstartfasen. I juni 2005 offentliggjorde Kommisjonen "Handlingsplan for statsstøtte – Mindre og mer målrettet statsstøtte: et veikart til reform av statsstøtte 2005–2009" (heretter kalt handlingsplanen for statsstøtte)⁽²⁾. Handlingsplanen for statsstøtte betoner viktigheten av å forbedre forretningsklimaet og gjøre det enklere å starte nye foretak raskt. I den forbindelse varslet handlingsplanen for statsstøtte at meldingen om statsstøtte og risikokapital⁽³⁾ ville bli revidert, for å ta hensyn til de former for markedssvikt som vedrører tilgangen til risikokapital for nystiftede og unge, nyskapende små og mellomstore foretak ("SMB"), særlig ved å gjøre reglene i meldingen om statsstøtte og risikokapital mer fleksible.
- 4) Selv om det hovedsakelig er markedets rolle å skaffe til veie tilstrekkelig risikokapital i EØS, er det en mangel på risikovillig kapital, dvs. en vedvarende ubalanse i kapitalmarkedet som hindrer at tilbud møter etterspørsel til en pris som er akseptabel for begge parter, noe som påvirker europeiske SMB negativt. Kapitalmangelen gjelder hovedsakelig nyskapende høyteknologiforetak og for det meste unge firmaer med stort vekstpotensial. Imidlertid kan den også berøre et større utvalg foretak av forskjellig alder og i forskjellige sektorer med lavere vekstpotensial, som ikke kan finne finansiering til sine ekspansjonsprosjekter uten eksternt risikokapital.
- 5) Kapitalmangelen kan i visse begrensede tilfeller gjøre statsstøtte berettiget. Statsstøtte for å fremme risikokapital kan, dersom den blir riktig målrettet, være et effektivt middel for å bøte på identifisert markedssvikt på dette området og å få fram privat kapital.
- 6) Disse retningslinjene erstatter kapittel 10A⁽⁴⁾, statsstøtte og risikovillig kapital, i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte, ved å beskrive vilkårene for at statsstøtte for å fremme investeringer av risikovillig kapital kan anses som forenlig med EØS-avtalen. Retningslinjene beskriver vilkårene for at det skal foreligge statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, og kriteriene Overvåkningsorganet vil legge til grunn ved vurdering av om ordninger for investeringer av risikovillig kapital faller inn under EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3.

10B.1.2 Erfaringer når det gjelder statsstøtte til risikokapital

- 7) Disse retningslinjene er basert på Fellesskapets retningslinjer for statsstøtte for å fremme investeringer av risikovillig kapital i små og mellomstore foretak, som er utarbeidet i lys av erfaringene som er gjort ved anvendelsen av meldingen om statsstøtte og risikokapital, som tilsvarende Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte og risikokapital⁽⁵⁾. Det er også tatt hensyn til kommentarer Kommisjonen har mottatt i forbindelse med de offentlige høringene i EØS-statene og fra interesserte parter i forbindelse med revisjonen av kunngjøringen om statsstøtte og risikokapital, om handlingsplanen for statsstøtte og om meldingen om statsstøtte til innovasjon⁽⁶⁾. Kommisjonens erfaringer og kommentarene som er mottatt har vist at kunngjøringen om statsstøtte og risikokapital i hovedsak har fungert godt i praksis, men har også vist at det er behov for større fleksibilitet i anvendelsen av reglene og for å justere reglene slik at de gjenspeiler den endrede situasjonen i markedet for risikokapital. I tillegg har erfaringen vist at ved visse typer investeringer av risikokapital i enkelte områder var det ikke alltid mulig å oppfylle vilkårene i kunngjøringen om statsstøtte og risikokapital, og at risikokapitalen i disse tilfeller ikke har kunnet kompletteres med statsstøtte på en formålstjenlig måte. Videre har erfaringen vist at lønnsomheten i risikokapitalfond som får statsstøtte, generelt er dårlig. Overvåkningsorganet slutter seg til de ovennevnte synspunktene.

⁽¹⁾ EUT C 194 av 18.8.2006, s. 2.

⁽²⁾ COM(2005) 107 endelig – SEC(2005) 795.

⁽³⁾ EFT C 235 av 21.8.2001, s. 3.

⁽⁴⁾ Med henblikk på kapittel 10A og dets anvendelse på ulovlig støtte, se dette kapitlets nr. 82.

⁽⁵⁾ Kapittel 10A i retningslinjene for statsstøtte

⁽⁶⁾ COM(2005) 436 endelig.

- 8) For å bøte på disse problemene innfører disse retningslinjene en mer fleksibel tilnærming under visse omstendigheter, slik at EFTA-statene bedre kan målrette sine risikokapitaltiltak mot den aktuelle markedssvikten. Disse retningslinjene beskriver også en forbedret økonomisk tilnærming for å vurdere om risikokapitaltiltak er i samsvar med EØS-avtalen. Under Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte og risikokapital var vurderingen av forenlighet allerede basert på en relativt avansert økonomisk analyse som fokuserte på markedssviktens omfang og hvor målrettet tiltaket var. De sentrale punktene i en detaljert økonomisk metode framgikk følgelig allerede av Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte og risikokapital. En viss tilpasning var imidlertid nødvendig når det gjaldt noen av kriteriene for å sikre at tiltaket blir bedre rettet mot den aktuelle markedsmangelen. Særlig omfatter de nye retningslinjene elementer for å sikre at overskuddsorienterte og profesjonelle investeringsbeslutninger blir fremmet for ytterligere å oppmuntre private investorer til å investere sammen med staten. Det er også gjort en innsats for å skape klarhet i tilfeller der erfaringene med Kommisjonens kunngjøring om statsstøtte og risikokapital og Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte og risikokapital har vist at dette var nødvendig.

10B.1.3 Avveiningskriterier for statsstøtte til risikokapitalinvesteringer

10B.1.3.1 Handlingsplanen for statsstøtte og avveiningsprøven

- 9) I handlingsplanen for statsstøtte understreket Kommisjonen betydningen av å styrke den økonomiske tilnærmingen når det gjelder analyse av statsstøtte. Dette vil si at de potensielle positive virkningene av tiltaket for å oppnå et mål av allmenn interesse, må veies opp mot de potensielle skadevirkningene når det gjelder vridning av konkurransen og handelen. Avveiningen som beskrevet i handlingsplanen for statsstøtte består av tre trinn, der de to første gjelder de positive virkningene og det siste gjelder de negative virkningene og den avsluttende avveiningen:
- 1) Er støttetiltaket rettet mot et godt definert mål av felles interesse, som vekst, sysselsetting, samordning og miljø?
 - 2) Er støtten godt utformet for å oppnå målet av felles interesse, dvs. er den foreslåtte støtten rettet mot markedssvikten eller andre mål?
 - i) Er statsstøtte et egnet virkemiddel?
 - ii) Finnes det en incentivvirkning, dvs. fører støtten til at foretak og/eller investorer endrer opptreden?
 - iii) Er støtten av rimelig omfang, eller kunne den samme endringen oppnås med mindre støtte?
 - 3) Er skadevirkningene på konkurransen og handelen begrenset, slik at avveiningen som helhet blir positiv?

Denne avveiningen er like viktig ved utformingen av statsstøtteregler som ved vurdering av enkeltsaker som faller innenfor disse.

10B.1.3.2 Markedssvikt

- 10) På bakgrunn av erfaringene som er gjort ved anvendelsen av bestemmelsene om statsstøtte og risikokapital, anser Overvåkningsorganet at det ikke foreligger noen generell markedssvikt når det gjelder risikokapital i EØS. Overvåkningsorganet mener imidlertid at det finnes hull i markedet for visse typer investeringer på visse trinn i foretakenes utvikling. Disse hullene skyldes ubalanse i forholdet mellom tilbud av og etterspørsel etter risikokapital, og kan generelt beskrives som en mangel på risikovillig kapital.
- 11) Egenkapitalfinansiering, særlig når det gjelder mindre foretak, byr på flere utfordringer både for investoren og for foretaket det investeres i. På tilbudssiden må investoren gjøre en grundig vurdering ikke bare av eventuell sikkerhet som gis (i likhet med en långiver), men av hele forretningsstrategien, for å kunne vurdere mulighetene for fortjeneste på investeringen og hvilken risiko den medfører. Investoren må også kunne kontrollere at foretakets ledelse gjennomfører forretningsstrategien på en god måte. Til sist må investoren også planlegge og gjennomføre en exit-strategi for å få en risikotilpasset avkastning på den investerte kapitalen ved å selge sin andel i foretaket der investeringen ble foretatt.
- 12) På tilbudssiden må foretaket forstå fordelene og risikoene ved ekstern kapitalfinansiering for å fullføre satsingen, og utvikle sunne forretningsplaner for å sikre nødvendige ressurser og kunnskap. Et foretak kan stå overfor svært store finansieringsproblemer dersom de ikke har intern kapital eller den sikkerhet som trengs for å få lån, eller ikke har solid historie som låntaker. Foretaket må også dele kontrollen med en investor utenfra, som i tillegg til å eie en del av kapitalen vanligvis påvirker foretakets beslutninger.
- 13) Som følge av dette kan det være for dårlig tilpasning mellom tilbud og etterspørsel når det gjelder risikokapital, slik at nivået av risikokapital i markedet er for begrenset, og foretak ikke får finansiering selv om de har en god foretaksmodell og gode vekstmuligheter. Overvåkningsorganet anser at hovedårsaken til markedsmangler i forbindelse med risikokapital, som hovedsakelig berører tilgang til kapital for SMB og foretak i det tidlige stadiet av deres utvikling og som kan berette offentlige inngrep, ligger i mangelfull eller asymmetrisk informasjon.

Mangelfull eller asymmetrisk informasjon kan ikke minst føre til:

- a) Transaksjons- og formidlingskostnader: potensielle investorer har vanskeligere for å få pålitelig informasjon om forretningsutsiktene til en SMB eller et nytt foretak, og senere i å holde øye med og følge opp foretakets utvikling. Dette er særlig tilfelle ved høyst nyskapende eller risikofylte prosjekter. Små transaksjoner er av mindre interesse for investeringsfond på grunn av relativt høye kostnader for å bedømme investeringen, og andre transaksjonskostnader.
- b) Manglende risikovilje: investorer kan være mer tilbakeholdne med å stille risikokapital til rådighet for SMB når informasjonen de får er mangelfull eller asymmetrisk. Med andre ord fører mangelfull eller asymmetrisk informasjon til at risikoviljen blir redusert.

10B.1.3.3 Et egnet virkemiddel

- 14) Overvåkningsorganet anser at statsstøtte til risikokapital kan være et egnet virkemiddel innenfor de rammer og på de vilkår som er fastsatt i disse retningslinjer. Det er viktig å huske at tilførsel av risikokapital i hovedsak er en kommersiell aktivitet som innebærer kommersielle beslutninger. I denne sammenheng kan mer generelle strukturtiltak som ikke utgjør statsstøtte også bidra til å øke tilførselen av risikokapital, eksempelvis å fremme entreprenørskap, innføre mer nøytral skattlegging av forskjellige former for SMB-finansiering (for eksempel ny kapital, overført overskudd og gjeld), fremme markedsintegrasjonen og redusere de lovbestemte begrensninger, inkludert begrensninger på investeringer foretatt av visse typer finansinstitusjoner (som pensjonsfond) og administrative bestemmelser for stiftelse av foretak.

10B.1.3.4 Incentivvirkning og nødvendigheten av støtte

- 15) Statsstøtte til risikokapital må føre til en netto økning i tilgjengeligheten av risikokapital for SMB, særlig ved å stimulere private investorer til å investere. Det er risiko for "dødvekt" eller manglende incentivvirkning dersom foretak som finansieres ved hjelp av støttetiltak også ville fått finansiering på samme vilkår også uten statsstøtte (fortrenging). Det finnes tegn på at dette skjer, selv om det ikke kan dokumenteres. I slike tilfeller anvendes de offentlige ressursene på en ineffektiv måte.
- 16) Overvåkningsorganet anser at støtte i form av risikokapital som tilfredsstillende vilkårene fastsatt i disse retningslinjer sikrer at en incentivvirkning er til stede. Behovet for incentiver er avhengig av hvor stor markedssvikten er sett i forhold til de forskjellige typer tiltak og mottakere. Det uttrykkes derfor forskjellige kriterier i form av delinvesteringenes størrelse per målforetak, private investorers andel og vurderinger av foretakets størrelse og hvilken utviklingsfase som finansieres.

10B.1.3.5 Støttens forholdsmessighet

- 17) Behovet for incentiver er avhengig av hvor stor markedssvikten er sett i forhold til de forskjellige typer tiltak og mottakere, og SMB-enes utviklingsstadium. Et risikokapitaltiltak er godt utformet dersom støtten er nødvendig i alle sine elementer for å skape incentiver for å tilby egenkapital til SMB under igangsettelse, oppstart og i tidligere stadier. Statsstøtte vil være ineffektiv dersom den går ut over hva som er nødvendig for å øke tilførselen av risikokapital. For å sikret at støtten begrenses til det som er nødvendig, er det særlig viktig at en betydelig del av finansieringen kommer fra private investorer, og at investeringene gjøres ut fra et ønske om overskudd og forvaltes på kommersiell basis.

10B.1.3.6 Negative virkninger og samlet avveining

- 18) EØS-avtalen krever at Overvåkningsorganet kontrollerer statsstøtte som gis av EFTA-landene. Årvåkenhet fra Overvåkningsorganets side er derfor nødvendig for å sikre at støttetiltak er målrettet og for å unngå alvorlig konkurransevridning. I sin vurdering av om tilskudd av offentlige midler for å fremme risikokapital er i samsvar med EØS-avtalen, vil Overvåkningsorganet så langt det er mulig søke å begrense følgende risikokategorier:
 - a) Risiko for fortrenging. At det finnes offentlig støttede ordninger kan hindre andre potensielle investorer fra å stille kapital til rådighet. Dette vil på lengre sikt kunne motvirke ytterligere private investeringer i nystartede SMB og dermed føre til at mangelen på risikovillig egenkapital forverres, samtidig som det skapes et behov for ytterligere offentlig finansiering.
 - b) Risikoen for at fordeler for investorer og/eller investeringsfond skaper en utilbørlig konkurransevridning i markedet for risikokapital i forhold til de konkurrenter som ikke får de samme fordeler.
 - c) Risikoen for at for stor tilførsel av offentlig risikokapital til målforetak der kapitalen ikke investeres etter forretningsmessige prinsipper kan hjelpe ineffektive foretak til å holde det gående og kan føre til en kunstig verdiøkning for slike foretak, noe som gjør det desto mindre attraktivt for private investorer å tilføre risikokapital til slike foretak.

10B.1.4 Framgangsmåte ved kontroll av statsstøtte i form av risikokapital

- 19) Å tilby risikokapital til foretak kan ikke koples til det tradisjonelle begrepet "støtteberettigede kostnader" som brukes ved kontroll av statsstøtte, og som bygger på visse spesifiserte kostnader som er støtteberettiget, og på fastsettelse av høyeste støtteintensitet. De mange ulike modellene for risikokapitaltiltak som finnes i EFTA-statene betyr også at Overvåkningsorganet ikke kan fastsette stramme kriterier for å vurdere om slike tiltak er forenlige med EØS-avtalens virkemåte. Vurderingen av risikokapital innebærer derfor et avvik fra den tradisjonelle måten å kontrollere statsstøtte på.
- 20) Ettersom Overvåkningsorganets retningslinjer om statsstøtte og risikokapital har vist seg å virke godt i praksis når det gjelder risikokapital, har Overvåkningsorganet imidlertid besluttet å fortsette med samme framgangsmåte for å sikre kontinuitet i forhold til gamle retningslinjene.

10B.2 Anvendelsesområde og definisjoner**10B.2.1 Anvendelsesområde**

- 21) Disse retningslinjene gjelder bare risikokapitalordninger rettet mot små og mellomstore foretak. De utgjør ikke rettslig grunnlag for å erklære at enkeltstående tiltak for å forsyne et enkelt foretak med kapital, er forenlige med EØS-avtalen.
- 22) Intet i disse retningslinjer skal medføre at det reises tvil om forenligheten av statsstøttetiltak som tilfredsstillende kriteriene fastsatt i andre retningslinjer, rammebestemmelser eller forordninger vedtatt av Overvåkningsorganet.
- 23) Overvåkningsorganet vil legge særlig vekt på behovet for å hindre at disse retningslinjer blir brukt til å omgå prinsippene nedfelt i eksisterende rammebestemmelser, retningslinjer eller forordninger.
- 24) Risikokapitaltiltak må spesifikt utelukke støtte til følgende typer foretak:
- a) foretak i vanskeligheter, i betydningen av Overvåkningsorganets retningslinjer for krisestøtte og omstrukturingsstøtte til foretak i vanskeligheter⁽⁷⁾,
 - b) foretak i verftsindustrien⁽⁸⁾ samt kull-⁽⁹⁾ og stålindustrien⁽¹⁰⁾.
- 25) Retningslinjene gjelder ikke investeringer til eksportvirksomhet, dvs. støtte knyttet direkte til eksporterte mengder, til opprettelse og drift av et distribusjonsnett eller til andre løpende utgifter i forbindelse med eksport, og heller ikke støtte som forutsetter at innenlandske varer brukes i stedet for importerte varer.

10B.2.2 Definisjoner

- 26) For disse retningslinjers formål menes med
- a) "**egenkapital**": eierinteresser i et foretak, representert ved aksjer utstedt til investorene,
 - b) "**privat kapital**": private (i motsetning til offentlige) kapitalinvesteringer i foretak som ikke er notert på en børs, blant annet risikokapital, erstatningskapital og oppkjøp,
 - c) "**egenkapitalliknende instrumenter**": instrumenter der avkastningen for ihendehaveren (investoren/långiveren) hovedsakelig er basert på fortjeneste eller tap i det underleggende målforetaket, og som er usikret i tilfelle mislighold. Definisjonen er basert på innholdet snarere enn formen.
 - d) "**gjeldsinvesteringsinstrumenter**": lån og andre finansieringsinstrumenter der långiveren/investoren får en overveiende andel av fast minsteavkastning, og der det i det minste delvis er stilt sikkerhet, Definisjonen er basert på innholdet snarere enn formen.
 - e) "**såkorncapital**": finansiering av analyse, vurdering og utvikling av et innledende konsept, før oppstartfasen,
 - f) "**startkapital**": finansiering av produktutvikling og innledende markedsføring til foretak som enda ikke har solgt sitt produkt kommersielt og enda ikke har fått overskudd,
 - g) "**kapital i innledende fase**": såkorn- og startkapital,
 - h) "**ekspansjonskapital**": finansiering av vekst og ekspansjon i et foretak, uansett om det går med overskudd eller ikke, med henblikk på å øke produksjonskapasitet, markeds- eller produktutvikling eller økt driftskapital,

⁽⁷⁾ Kapittel 16 i retningslinjene for statsstøtte.

⁽⁸⁾ Med henblikk på disse retningslinjene gjelder definisjonene som er fastsatt i kapittel 24B om statsstøtte til skipsbygging i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte.

⁽⁹⁾ Med henblikk på disse retningslinjene skal "kull" forstås som høy-, mellom- og lavkvalitetskull av kategori A og B innenfor det system for klassifisering av kull som er fastsatt av FNs økonomiske kommisjon for Europa.

⁽¹⁰⁾ Med henblikk på disse retningslinjene gjelder definisjonene som er fastsatt i vedlegg I til kapittel 25B om nasjonal regionalstøtte for 2007–2013 i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte.

- i) **"venturekapital"**: investering i unoterte foretak som gjøres av investeringsfond (risikokapitalfond) som forvalter midler for enkeltpersoner eller institusjoner eller egne midler – definisjonen omfatter kapital i innledende fase og ekspansjonskapital, men ikke erstatningskapital eller oppkjøp,
- j) **"erstatningskapital"**: kjøp av eksisterende aksjer i et foretak fra et annet kapitalinvesteringsforetak eller fra en eller flere andre aksjonærer. Erstatningskapital omtales også som sekundærkjøp.
- k) **"risikokapital"**: investeringer av egenkapital og kapital likestilt med egenkapital til foretak i den tidlige vekstfasen (såkorn-, oppstart- og ekspansjonsfasen), inkludert uformelle investeringer fra "forretningsengler", venturekapital og alternative aksjemarkeder som er spesialisert på SMB, blant annet foretak med høy vekst (heretter kalt investeringsinstrumenter),
- l) **"risikokapitaltiltak"**: ordninger for å gi eller fremme støtte i form av risikokapital,
- m) **"børs lansering"**: prosessen med å lansere salg eller distribusjon av aksjene i et foretak til offentligheten for første gang,
- n) **"oppfølgingsinvestering"**: tilleggsinvestering i et foretak etter en innledende investering,
- o) **"oppkjøp"**: kjøp av minst en kontrollerende andel av et foretaks aksjekapital fra de nåværende aksjonærene for å ta over dets aktiva og drift, gjennom forhandlinger eller et kjøpstilbud,
- p) **"exit-strategi"**: en strategi som et risikokapitalfond eller et privat aksjefond har for å avvikle eierskap for å oppnå maksimal avkastning, blant annet salg, avskrivning, tilbakebetaling av preferanseaksjer/preferanselån, salg til en annen risikokapitalinvestor, salg til en finansinstitusjon og salg gjennom tilbud til allmennheten (herunder børs lansering),
- q) **"små og mellomstore foretak" (SMB)**: små og mellomstore foretak i betydningen av kommisjonsforordning (EF) nr. 70/2001 av 12. januar 2001 om anvendelse av EF-traktatens artikkel 87 og 88 for små og mellomstore foretak⁽¹⁾, eller eventuelle forordninger som måtte erstatte denne,
- r) **"målforetak eller målselskap"**: et foretak eller selskap der en investor eller et investeringsfond planlegger å investere,
- s) **"forretningsengler"**: velstående enkeltpersoner som investerer direkte i nye og voksende unoterte foretak (såkornkapital) og gir råd til dem, som regel i bytte mot eierandeler i foretaket, men som også kan gi annen langsiktig finansiering,
- t) **"assisterte områder"**: regioner som faller innenfor unntakene i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav a) eller c).

10B.3 Anvendelsen av Artikkel 61 nr. 1 I forbindelse med risikokapital

10B.3.1 Generelle tekster som får anvendelse

- 27) Det finnes allerede flere offentliggjorte tekster fra Overvåkningsorganet som gir tolkninger av hvorvidt enkeltstående tiltak faller innenfor definisjonen av statsstøtte, og som kan være anvendelige på risikokapitaltiltak. Disse omfatter Overvåkningsorganets retningslinjer om statlige kapitaltilskudd⁽¹²⁾, om anvendelse av statsstøttereglene på tiltak i forbindelse med direkte beskatning av foretak⁽¹³⁾ samt Overvåkningsorganets retningslinjer om statsgarantier⁽¹⁴⁾. Overvåkningsorganet vil fortsatt bruke disse dokumentene i vurderingen av om risikokapitaltiltak utgjør statsstøtte.

10B.3.2 Forekomst av støtte på tre nivåer

- 28) Risikokapitaltiltak innebærer ofte kompliserte systemer utformet for å fremme risikokapital, ettersom myndighetene stimulerer én gruppe økonomiske aktører (investorer) med henblikk på å yte finansiering til en annen gruppe (små og mellomstore målforetak). Avhengig av hvordan støtten er utformet, og også om myndighetene bare har til hensikt å yte fordeler til den sistnevnte gruppen, kan resultatet bli at foretak på enten det ene eller begge nivåene mottar statsstøtte. I de fleste saker innebærer tiltaket dessuten at det opprettes et fond eller en annen investeringsmekanisme separat fra investorene og foretakene som investeringene gjøres i. I slike saker er det også nødvendig å vurdere om fondet eller investeringsmekanismen kan vurderes som et foretak som nyter godt av statsstøtte.
- 29) I denne sammenheng betraktes finansiering med ressurser som ikke er statsmidler i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, som finansiering av private investorer. Dette gjelder særlig finansiering gjennom Den europeiske investeringsbank og Det europeiske investeringsfond.

⁽¹⁾ EFT L 10 av 13.1.2001, s. 33; forordningen sist endret ved forordning (EF) nr. 1040/2006 (EUT L 187 av 8.7.2006, s. 8). Innlemmet i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1f ved EØS-komiteens beslutning nr. 80/2002.

⁽¹²⁾ Kapittel 19 i retningslinjene for statsstøtte.

⁽¹³⁾ Kapittel 17.B i retningslinjene for statsstøtte.

⁽¹⁴⁾ Kapittel 17 i retningslinjene for statsstøtte.

- 30) Overvåkningsorganet vil ta hensyn til følgende konkrete faktorer i vurderingen av om det foreligger statsstøtte på hvert av de forskjellige nivåene⁽¹⁵⁾:
- 31) **Støtte til investorer.** Dersom et tiltak gjør det mulig for private investorer å investere i egenkapital eller egenkapitalliknende instrumenter i et eller flere foretak på vilkår som er mer fordelaktige enn offentlige investorer får, eller investorene ville fått dersom investeringen var blitt foretatt uten støttetiltaket, anser man at disse private investorene har mottatt en fordel. Slike fordeler kan ha forskjellige former, som angitt i disse retningslinjenes avsnitt 10B.4.2. Dette er også tilfelle selv om tiltaket motiverer den private investoren til å gi en fordel til det aktuelle foretaket eller de aktuelle foretakene. Dersom en normal økonomisk operatør i en markedsøkonomi ville godta å gjøre investeringen også uten statlige inngrep, vil Overvåkningsorganet anse at offentlige og private investorer investerer på samme vilkår, og at tiltaket derfor ikke utgjør statsstøtte. Dette anses å være tilfelle bare dersom offentlige og private investorer deler de samme risikofaktorer og fortjenestemuligheter og har samme nivå av fortrinnsrett, og normalt dersom minst 50 prosent av finansieringen av tiltaket foretas av private investorer som er uavhengige av foretakene de investerer i.
- 32) **Støtte til et investeringsfond, investeringsinstrument og/eller dets forvalter.** Generelt anser Overvåkningsorganet at et investeringsfond eller et investeringsinstrument ikke selv er støttemottaker, men formidler støtte til investorer og/eller foretak som det investeres i. Derimot kan for eksempel skattetiltak eller andre tiltak som innebærer direkte overføring til et investeringsinstrument eller et eksisterende fond med et stort antall separate investorer og som har karakter av et selvstendig foretak, utgjøre støtte dersom ikke investeringen foretas på betingelser som ville være akseptable for en normal økonomisk aktør i en markedsøkonomi, og derfor ikke utgjør noen fordel for støttemottakeren. På samme måte er det tale om støtte til fondets forvaltere eller forvaltningsselskap dersom deres vederlag ikke helt gjenspeiler gjeldende markedsmessig vederlag i tilsvarende situasjoner. Derimot kan man anta at det ikke foreligger støtte dersom forvalterne eller forvaltningsselskapet velges gjennom en åpen anbudsprosess eller dersom de ikke mottar andre fordeler fra staten.
- 33) **Støtte til foretakene der investeringen gjøres.** Særlig når støtte gis til investorene, investeringsforetaket eller investeringsfondet vil Overvåkningsorganet vanligvis anse at støtten i det minste delvis føres videre til målforetakene, som dermed også får statsstøtte. Dette er tilfelle også dersom fondsforvalternes investeringsbeslutninger treffes på fullstendig forretningsmessig grunnlag.
- 34) Dersom investeringen gjøres på vilkår som ville være akseptable for en privat investor i en markedsøkonomi uten statlige inngrep, vil foretakene der investeringen gjøres ikke bli ansett som støttemottakere. I slike tilfeller kommer Overvåkningsorganet til å vurdere om slike investeringsbeslutninger gjøres utelukkende av profittsyn og er knyttet til en rimelig forretningsplan og rimelige prognoser, samt til en klar og realistisk exit-strategi. Det vil også bli lagt vekt på valget av fondsforvaltere eller forvaltningsselskap, og disses mandat, samt prosentandelen som kommer fra private investorer, og hvor involverte disse er.

10B.3.3 Bagatellmessig støtte

- 35) Når all finansiering i form av risikokapital til støttemottakere er bagatellmessig støtte i betydningen av kommisjonsforordning (EF) nr. 69/2001 av 12. januar 2001 om anvendelse av EF-traktatens art. 87 og 88 på bagatellmessig støtte⁽¹⁶⁾, faller finansieringen ikke inn under EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. I forbindelse med risikokapitaltiltak kompliseres anvendelsen av regelen om bagatellmessig støtte av vansker ved beregningen av støtten, og også av at tiltakene kan innebære støtte ikke bare til målforetakene, men også til andre investorer. Når disse vanskene kan overvinnes, får imidlertid regelen om bagatellmessig støtte fortsatt anvendelse. Dersom støtten som gis innenfor en offentlig støtteordning ikke overskrider grensen for bagatellmessig støtte til hvert foretak over en treårsperiode, er det derfor ikke tvil om at eventuell støtte til disse foretakene og/eller investorene ligger innenfor de fastsatte grensene.

10B.4 Vurdering av om støtte til risikokapital er forenlig med EØS-avtalens Artikkel 61 nr. 3 Bokstav c)

10B.4.1 Generelle prinsipper

- 36) EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c) fastsetter at støtte som har til formål å lette utviklingen av enkelte næringsgrener kan anses som forenlig med EØS-avtalens funksjon, forutsatt at støtten ikke endrer vilkårene for samhandelen i et omfang som strider mot felles interesser. På grunnlag av en avveining som beskrevet i avsnitt 10B.1.3 vil Overvåkningsorganet vurdere et risikokapitaltiltak som forenlig bare dersom man finner at støttetiltaket fører til økt tilførsel av risikokapital uten å endre vilkårene for samhandelen i et omfang som strider mot felles interesser. Dette avsnittet beskriver visse vilkår som må være oppfylt for at Overvåkningsorganet skal betrakte støtte i form av risikokapital som forenlig med artikkel 61 nr. 3 bokstav c).

⁽¹⁵⁾ Det må imidlertid påpekes at garantier gitt av staten til fordel for investeringer i risikokapital med større sannsynlighet vil omfatte et element av støtte til investoren enn det som er tilfelle ved tradisjonelle lånegarantier, som normalt oppfattes som støtte til låntakeren heller enn til utlåneren.

⁽¹⁶⁾ EFT L 10 av 13.1.2001, s. 30. Innlemmet i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1e ved EØS-komiteens vedtak nr. 88/2002.

- 37) Når Overvåkningsorganet har fått tilsendt en fullstendig melding som viser at alle vilkårene fastsatt i dette avsnittet er innfridd, vil Overvåkningsorganet søke å foreta en rask vurdering av støtten innenfor tidsfristene fastsatt i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 om oppgaver og myndighet for EFTAs overvåkningsorgan i forbindelse med statsstøtte. For visse typer tiltak som ikke innfrir alle vilkårene fastsatt i dette avsnittet, vil Overvåkningsorganet foreta en mer detaljert vurdering av risikokapitaltiltaket, som beskrevet i avsnitt 10B.5.
- 38) Når det også gis støtte på målforetak-nivå, og tilførselen av risikokapital er knyttet til kostnader som er støtteberettiget i henhold til andre forordninger, retningslinjer eller rammebestemmelser, kan det tas hensyn til den aktuelle teksten for å vurdere om støtten er forenlig med EØS-avtalens virkemåte.

10B.4.2 Støttens form

- 39) EFTA-staten velger i utgangspunktet selv støttetiltakets form, og dette gjelder også for risikokapitaltiltak. I vurderingen av slike tiltak vil Overvåkningsorganet ta hensyn til om de stimulerer markedsinvestorer til å tilby risikokapital til målforetakene, og hvor sannsynlig det er at de vil føre til at det blir truffet investeringsbeslutninger på forretningsmessig grunnlag (dvs. for å oppnå fortjeneste), som nærmere forklart i avsnitt 10B.4.3.
- 40) Overvåkningsorganet anser at tiltak som kan være aktuelle for å gi slike resultater blant annet omfatter:
- opprettelse av investeringsfond ("risikokapitalfond") der staten er en partner, investor eller deltaker, selv om det er på mindre gunstige vilkår enn andre investorer,
 - garantier til risikokapitalinvestorer eller til risikokapitalfond mot tap av en andel av investeringen, eller garantier gitt i forbindelse med lån til investorer/fond for investering i risikokapital, forutsatt at den offentlige dekningen av det potensielle underliggende tapet ikke overstiger 50 % av det nominelle investeringsbeløpet som garantien gjelder,
 - andre finansielle instrumenter som stiller til rådighet ytterligere risikokapital til risikokapitalinvestorer eller risikokapitalfond,
 - økonomiske incentiver til investeringsfond og/eller deres forvaltere eller til investorer for å foreta risikokapitalinvesteringer.

10B.4.3 Vilkår for støttens forenlighet

- 41) Flere indikatorer er relevante for å sikre at incentivvirkningen og støttens nødvendighet som beskrevet i avsnitt 10B.1.3.4 er til stede i et risikokapitaltiltak. Begrunnelsen er at statsstøtte må være rettet mot en spesifikk markedssvikt som er tilstrekkelig dokumentert. I disse retningslinjene fastsettes derfor bestemte terskelverdier for delinvesteringer i små og mellomstore målforetak i deres tidlige faser. For å sikre at støtten begrenses til det som er nødvendig, er det særlig viktig at de støttede investeringene i små og mellomstore målforetak gjøres ut fra et ønske om overskudd og forvaltes på kommersiell basis. Overvåkningsorganet kommer til å anse at et risikokapitaltiltak har incentivvirkning, er nødvendig og forholdsmessig, og at resultatet av avveiningen er positivt, dersom vilkårene som er angitt nedenfor er oppfylt.

Tiltak som uttrykkelig omfatter investeringsinstrumenter vil bli vurdert under retningslinjenes avsnitt 10B.5 og ikke i dette avsnittet.

10B.4.3.1 Høyeste tillatte delinvestering

- 42) Risikokapitaltiltaket må omfatte delinvesteringer som, enten de finansieres helt eller delvis gjennom statsstøtte, ikke overstiger EUR 1,5 millioner per målforetak (SMB) i løpet av hver tolv månedersperiode.

10B.4.3.2 Begrenset til finansiering av såkorn-, oppstart- og ekspansjonskapital

- 43) Risikokapitaltiltaket må være begrenset slik at det gir finansiering fram til ekspansjonsstadiet for små foretak, eller mellomstore foretak i støtteberettigede områder. Det må være begrenset slik at det gir finansiering fram til oppstartstadiet for mellomstore foretak i ikke-støtteberettigede områder.

10B.4.3.3 Hovedsakelig investering i egenkapital og egenkapitalliknende instrumenter

- 44) Minst 70 % av det samlede budsjettet for investeringen av risikokapital til små eller mellomstore målforetak må utgjøres av egenkapital og egenkapitalliknende instrumenter. I vurderingen av slike investeringer kommer Overvåkningsorganet til å ta hensyn til de økonomiske realitetene ved instrumentet heller enn dets navn eller hvordan investorene klassifiserer instrumentet. Særlig vil Overvåkningsorganet ta hensyn til hvor stor andel av risikoen ved målforetakets satsing som investoren påtar seg, de potensielle tapene investoren kan risikere, hvorvidt avkastningen er avhengig av foretakets fortjeneste eller ligger fast, samt investorens eventuelle fortrinnsrett i tilfelle foretaket går konkurs. Overvåkningsorganet kan også ta hensyn til hvordan investeringsinstrumentet behandles under gjeldende nasjonale lover og forskrifter, finansielle regler og revisjonsregler, dersom disse er konsekvente og relevante for klassifiseringen.

10B.4.3.4 Deltakelse fra private investorer

- 45) Minst 50 % av investeringene som gjøres innenfor rammene av risikokapitaltiltaket må gjøres av private investorer, eller minst 30 % dersom det gjelder tiltak rettet mot SMB i støtteberettigede områder.

10B.4.3.5 Investeringsbeslutninger med fortjenestemotiv

- 46) Risikokapitaltiltaket må sikre at beslutninger om å investere i målforetak er drevet av et ønske om fortjeneste. Dette er tilfelle når motivasjonen for investeringen er et betydelig fortjenestepotensial, og kontinuerlig støtte til målforetakene gis med dette som formål. Dette kriteriet anses som oppfylt dersom alle de følgende vilkårene er innfridd:
- a) tiltakene har et betydelig innslag av private investorer som beskrevet i avsnitt 10B.4.3.4, som direkte eller indirekte investerer på kommersielt (dvs. fortjenestebasert) grunnlag i målforetakenes egenkapital,
 - b) det finnes en forretningsplan for hver investering med opplysninger om produkter, salg og lønnsomhetsutvikling, og med en forhåndsbedømming av prosjektets bærekraft,
 - c) det foreligger en klar og realistisk exit-strategi for hver investering.

10B.4.3.6 Forretningsmessig forvaltning

- 47) Forvaltningen av et risikokapitaltiltak eller fond må skje på forretningsmessig grunnlag. Ledelsen må opptre som ledere i privat sektor og strebe etter å maksimere avkastningen for sine investorer. Dette kriteriet anses som oppfylt dersom alle de følgende vilkårene er innfridd:
- a) det foreligger en avtale mellom en profesjonell fondsforvalter eller et forvaltningsselskap og deltakere i fondet, som fastsetter at forvalterens vederlag er knyttet til resultatet og der fondets mål og en foreslått tidsplan for investeringene er beskrevet,
 - b) private markedsinvestorer deltar i beslutningsprosessen, eksempelvis gjennom en investorkomité eller en rådgivende komité,
 - c) fondene forvaltes etter beste praksis og er underlagt offentlig tilsyn.

10B.4.3.7 Bransjeorientering

- 48) I den grad mange private sektorbaserte fond fokuserer på bestemte innovative teknologier eller til og med bransjer (som helsestell, informasjonsteknologi, bioteknologi) kan Overvåkningsorganet godta at risikokapitaltiltak rettes mot en bestemt bransje, forutsatt at tiltaket faller inn under disse retningslinjer i henhold til avsnitt 10B.2.1.

10B.5 Risikokapitaltiltakenes forenlighet etter en detaljert vurdering

- 49) Dette avsnittet gjelder risikokapitaltiltak som ikke tilfredsstiller alle vilkår som er fastsatt i avsnitt 10B.4. Slike tiltak må vurderes nærmere ved hjelp av avveiningen beskrevet i avsnitt 10B.1.3 for å sikre at de er rettet mot den relevante markedssvikten, og som følge av den større risikoen for eventuell fortrenging av private investorer og for konkurransevridding.
- 50) Vurderingen av om tiltakene er forenlige med EØS-avtalen vil bli basert på et antall positive og negative faktorer. Ingen enkeltfaktor er avgjørende, og heller ikke kan en viss gruppe elementer oppfattes som tilstrekkelige for å sikre at et tiltak er forenlig. I visse tilfeller kan tiltakenes utforming være avgjørende for hvilke faktorer som gjelder og hvilken vekt de tillegges.
- 51) EFTA-statene må gi alle opplysninger og all dokumentasjon de ser som nyttige for vurderingen av saken. Hva slags dokumentasjon som kreves, og Overvåkningsorganets vurdering, vil avhenge av omstendighetene ved hver sak, og vil være proporsjonale med nivået av markedssvikt som avhjelper og av risikoen for fortrenging av private investorer.

10B.5.1 Støttetiltak som vil bli vurdert i detalj

- 52) Følgende typer risikokapitaltiltak som ikke innfrir ett eller flere av vilkårene i avsnitt 10B.4 vil bli underlagt en mer detaljert vurdering, ettersom det er mindre åpenbart at det foreligger en markedssvikt og det er høyere risiko for fortrenging av private investorer og/eller konkurransevridding:
- a) Tiltak som innebærer delinvesteringer over terskelverdien på EUR 1,5 millioner per mål-SMB i løpet av hver tolv månedersperiode
- Overvåkningsorganet er seg bevisst at risikokapitalmarkedet og mangelen på finansiering fluktuierer over tid, samt at foretak påvirkes av markedssvikten i forskjellig grad avhengig av størrelse, hvor de befinner seg i forretningsutviklingen og hvilken økonomisk sektor de driver i. Overvåkningsorganet kan derfor erklære at risikokapitaltiltak med delinvesteringer over terskelverdien på EUR 1,5 millioner

per foretak per år likevel er forenlige med EØS-avtalen, forutsatt at det er framlagt tilstrekkelig dokumentasjon for markedssvikten.

- b) Tiltak som finansierer ekspansjonsfasen for mellomstore foretak i ikke-støttede områder

Overvåkningsorganet erkjenner at visse mellomstore foretak i ikke-støttede områder kan ha utilstrekkelig tilgang til risikokapital også i ekspansjonsfasen, selv om det finnes finansieringsmuligheter for foretak som har betydelig omsetning og/eller samlet balanse. Overvåkningsorganet kan derfor erklære at tiltak som finansierer ekspansjonsfasen for mellomstore foretak i visse tilfeller er forenlige med EØS-avtalen, forutsatt at det er framlagt tilstrekkelig dokumentasjon.

- c) Tiltak som innebærer oppfølgingsinvesteringer i målforetak som allerede har fått kapitaltilskudd i form av støtte til senere finansieringsomganger, også ut over de generelle terskelverdiene og finansieringen av foretakens tidlige vekstfase

Overvåkningsorganet erkjenner betydningen av oppfølgingsinvesteringer i målforetak som allerede har fått kapitaltilskudd i sin tidlige vekstfase for å finansiere senere finansieringsomganger, også ut over de maksimale terskelverdiene for delinvesteringer og finansieringen av foretakens tidlige vekstfase, fram til avviklingen av grunninvesteringen. Dette kan være nødvendig for å unngå at den offentlige deltakelsen i disse finansieringsrundene blir utvannet, samtidig som man sikrer fortsatt finansiering til målforetakene slik at både offentlige og private investorer kan dra full nytte av de risikofylte investeringene. Under disse omstendighetene, og tatt i betraktning særtrekkene ved målsektoren og målforetakene, kan Overvåkningsorganet vurdere å erklære at tiltak som innebærer oppfølgingsinvesteringer er forenlige med EØS-avtalen, forutsatt at investeringene står i rimelig forhold til den opprinnelige investeringen og til fondets størrelse.

- d) Tiltak som tillater en lavere deltakerandel av private investorer enn 50 % i støttede områder eller 30 % i ikke-støttede områder.

Det er betydelige forskjeller mellom de forskjellige EØS-statene når det gjelder graden av utvikling av markedene for privat risikokapital. I noen tilfeller kan det være vanskelig å finne private investorer, og Overvåkningsorganet kan derfor erklære tiltak med en andel av private investorer lavere enn grensene fastsatt i avsnitt 10B.4.3.4 som forenlige med EØS-avtalen, dersom EFTA-statene framlegger den nødvendige dokumentasjon. Dette problemet kan være enda større for risikokapitaltiltak rettet mot SMB i støttede områder. I disse tilfellene kan foretakenes kapitalmangel være enda større ettersom de befinner seg langt fra risikokapitalentrene, befolkningstettheten er lavere, og private investorer er mindre tilbøyelige til å ta risiko. Disse SMB-ene kan også være påvirket av faktorer på etterspørselssiden, eksempelvis vansker med å utarbeide en bærekraftig, investeringsklar forretningsidé, en mindre utviklet kapitalkultur og en motvilje hos ledelsen til å minste kontrollen over foretaket gjennom tilførsel av risikokapital.

- e) Tiltak for tilførsel av såkornkapital til små foretak som kan omfatte i) mindre eller ingen deltakelse av private investorer, og/eller ii) dominans av investeringsinstrumenter i form av lån i stedet for egenkapital eller egenkapitalliknende investeringer

Markedssvikt som påvirker foretak på såkornstadiet er mer framtreddende som følge av den høye risikoen ved den potensielle investeringen, og behovet for nær oppfølging av stifteren i denne avgjørende fasen. Dette gjenspeiles også ved at private investorer er lite villige til å bidra med såkornkapital, og at det finnes få slike private investorer, noe som innebærer liten eller svært begrenset risiko for fortregning. Videre er det redusert potensial for konkurransevridding, ettersom disse små foretakene befinner seg i betydelig avstand fra markedet. Slike forhold kan medføre at Overvåkningsorganet forholder seg mer positivt til tiltak rettet mot såkornstadiet, også med tanke på deres potensielt avgjørende betydning for å skape vekst og arbeidsplasser i EØS.

- f) Tiltak som uttrykkelig involverer et investeringsinstrument

Et investeringsinstrument kan gjøre det lettere for investorer og mål-SMB å finne hverandre, og kan på den måten lette tilgangen til risikokapital. Ved markedssvikt som berører de foretak investeringsinstrumentet er rettet mot, er det mulig at instrumentet ikke vil fungere effektivt uten økonomiske incentiver. Investorer kan for eksempel anse at den typen investeringer som investeringsinstrumentet er rettet mot, ikke er attraktive sammenlignet med investeringer med større delinvesteringer eller investeringer i mer etablerte foretak eller markeder, til tross for at målforetakene har et klart fortjenestepotensial. Overvåkningsorganet kan derfor erklære at tiltak som uttrykkelig involverer et investeringsinstrument forenlige med EØS-avtalen, forutsatt at det er framlagt tilstrekkelig dokumentasjon for en klart definert markedssvikt.

- g) Kostnader knyttet til en første undersøkelse av foretak med henblikk på investeringer, fram til en grundigere gransking foretas ("undersøkelseskostnader")

Risikokapitalfond eller deres forvaltere kan ha visse "undersøkelseskostnader" for å finne SMB for den grundigere granskningen. Bidrag som dekker deler av disse undersøkelseskostnadene må oppmuntre fondene eller forvalterne til å utføre flere undersøkelser enn de ellers ville gjøre. Dette kan også være til fordel for de aktuelle SMB, selv om undersøkelsen ikke fører til en investering, ettersom det gjør dem i stand til å skaffe seg større erfaring med egenkapitalfinansiering. Slike grunner kan føre til at Overvåkningsorganet inntar en mer positiv stilling til støtte som dekker deler

av undersøkelseskostnadene for risikokapitalfond eller deres forvaltere, under følgende vilkår: De støtteberettigede kostnadene må være begrenset til undersøkelseskostnader ved SMB hovedsakelig i såkorn- eller oppstartfasen, der slike kostnader ikke fører til investering, og må ikke omfatte fondenes juridiske og administrative kostnader. Tilskuddet må heller ikke overstige 50 % av de støtteberettigede kostnadene.

10B.5.2 Positive virkninger av støtten

10B.5.2.1 Forekomst av markedssvikt og beviser for dette

53) Ved risikokapitaltiltak hvor de påtenkte investeringer i målforetak går ut over vilkårene fastsatt i avsnitt 10B.4, særlig de som omfatter delinvesteringer på mer enn EUR 1,5 millioner per mål-SMB over hver tolv månedersperiode, oppfølgende investeringer eller finansiering av ekspansjonsstadiet i mellomstore foretak i ikke-støtteberettigede områder samt ved tiltak som spesifikt omfatter et investeringselskap, vil Overvåkningsorganet kreve ytterligere bevis på markedssvikt på hvert nivå der det kan forekomme støtte, før det foreslåtte risikokapitaltiltaket vil kunne anses som forenlig med EØS-avtalens virkemåte. Slike bevis må være basert på en studie som viser omfanget av mangelen på risikovillig kapital når det gjelder de foretak og sektorer som risikokapitaltiltaket er rettet mot. De relevante opplysningene omfatter tilførsel av risikovillig kapital samt hvilken betydning risikokapitalbransjen har for den lokale økonomien. Opplysningene bør generelt gis for perioder på tre til fem år før gjennomføringen av tiltaket, og også for framtiden basert på rimelige prognoser, hvis slike finnes. Bevisene som framlegges kan også omfatte:

- a) utviklingen av kapitaltilførselen de siste fem årene, også sammenliknet med tilsvarende nasjonale og/eller europeiske gjennomsnitt
- b) ubrukte midler for øyeblikket
- c) hvilken andel statsstøttede investeringsprogrammer har hatt av den samlede risikokapitalinvesteringen de siste tre til fem årene
- d) prosentandelen av nystartede foretak som mottar risikokapital
- e) fordelingen av investeringer etter kategorier av investeringsbeløp
- f) antallet forelagte forretningsplaner sammenliknet med antall investeringer gjort etter segment (investeringsbeløp, sektor, finansieringsrunde osv.)

For tiltak rettet mot SMB i støtteberettigede områder må de aktuelle opplysningene suppleres med eventuelle andre relevante bevis for særlige regionale forhold som rettferdiggjør utformingen av de påtenkte tiltak. Følgende elementer kan være relevante:

- a) Vurdering av hvor stor del av økningen i mangelen på egenkapital som skyldes avsides beliggenhet og andre regionale særtrekk, særlig når det gjelder total risikokapital som investeres, antall fond eller investeringselskaper i området eller i nærheten, tilgjengeligheten av kompetente ledere, antallet transaksjoner og deres gjennomsnitts- og minstestørrelse dersom disse opplysningene foreligger.
- b) Spesifikke lokale økonomiske data, samfunnmessige og/eller historiske grunner til lav tilførsel av risikokapasitet sammenliknet med relevante data og/eller situasjonen på nasjonalt og/eller EØS-nivå.
- c) Eventuelle andre relevante indikatorer som viser økt grad av markedssvikt.

54) EFTA-statene kan framlegge de samme bevis flere ganger dersom de underliggende markedsforholdene ikke har endret seg. Overvåkningsorganet forbeholder seg retten til å sette spørsmålstegn ved bevisene som framlegges.

10B.5.2.2 Et egnet virkemiddel

55) Et viktig element i avveiningstesten er hvorvidt og i hvilket omfang statsstøtte på området risikokapital kan oppfattes som et egnet virkemiddel for å oppmuntre til privat investering av risikokapital. Denne vurderingen er nært knyttet til vurderingen av støttens incentivvirkning og nødvendighet som beskrevet i avsnitt 10B.5.2.3.

56) I sin detaljerte vurdering vil Overvåkningsorganet ta særlig hensyn til eventuelle konsekvensanalyser av de foreslåtte tiltakene som EFTA-staten har foretatt. Når EFTA-statene har vurdert andre virkemidler og der fordelene ved å benytte et selektivt virkemiddel som statsstøtte er fastslått og meddelt Overvåkningsorganet, regnes de aktuelle tiltakene som et egnet virkemiddel. Overvåkningsorganet vil også vurdere bevis for andre tiltak som er truffet eller skal treffes for å avhjelpe mangelen på egenkapital, særlig vurderinger i etterkant samt problemer både på tilbuds- og etterspørselssiden som påvirker SMB-ene som er mål for tiltaket, for å bedømme deres samspill med det foreslåtte risikokapitaltiltaket.

10B.5.2.3 Incentivvirkning og nødvendigheten av støtte

- 57) Incentivvirkningen av risikokapitaltiltakene spiller en viktig rolle ved vurderingen av forenligheten. Overvåkningsorganet antar at en incentivvirkning er tilstede dersom alle vilkårene i avsnitt 10B.4 er oppfylt. Når det gjelder tiltakene omfattet av dette avsnitt, er incentivvirkningen imidlertid mindre opplagt. Overvåkningsorganet vil derfor der det er relevant også ta hensyn til følgende tilleggsriterier som viser at investeringsbeslutningene er truffet med fortjeneste som hensikt og at tiltaket forvaltes på forretningsmessige vilkår.

10B.5.2.3.1 Forretningsmessig forvaltning

- 58) I tillegg til betingelsene i avsnitt 10B.4.3.6 vil Overvåkningsorganet se det som positivt at risikokapitaltiltaket eller fondet forvaltes av profesjonelle personer fra privat sektor eller av uavhengige fagfolk som er utvalgt etter en åpen, ikke-diskriminerende prosess, fortrinnsvis et åpent anbud, som har dokumentert erfaring og en bakgrunn innen kapitalmarkedsinvesteringer, helst i samme sektor(er) som fondet er rettet mot, samt innsikt i den relevante juridiske og regnskapsmessige bakgrunn for investeringen.

10B.5.2.3.2 Investeringsutvalg

- 59) En annen positiv faktor vil være at det finnes et investeringsutvalg som er uavhengig av fondsforvaltningsselskapet og består av uavhengige eksperter fra privat sektor med betydelig erfaring i den aktuelle sektoren, og særlig også av representanter fra investorer eller uavhengige eksperter valgt etter en åpen, ikke-diskriminerende prosess, fortrinnsvis et åpent anbud. Disse ekspertene ville da utarbeide analyser for forvalterne eller forvaltningsselskapet av den eksisterende og forventede markedssituasjonen, samt kartlegge og foreslå potensielle målforetak som har gode investeringsmuligheter.

10B.5.2.3.3 Størrelsen på tiltaket/fondet

- 60) Overvåkningsorganet vil vurdere det som positivt dersom et risikokapitaltiltak har et budsjett for investeringer i mål-SMB av tilstrekkelig størrelse til å nyte godt av stordriftsfordeler for å administrere et fond, og muligheten til å spre risiko via en pool av tilstrekkelig antall investeringer. Størrelsen på fondet skal være slik at det sikrer muligheten for å dekke de høye transaksjonskostnadene og/eller finansiere de senere, mer lønnsomme, trinn av målforetakene. Større fond vil bli vurdert positivt, idet det også tas hensyn til målsektoren, og forutsatt at risikoen for fortregning av private investeringer og konkurransevridding er minimert.

10B.5.2.3.4 Forretningsengler

- 61) For tiltak som er rettet mot såkornkapital vil Overvåkningsorganet, tatt i betraktning den mer omfattende markedssvikt det ofte er tale om i denne fasen, se positivt på at forretningsengler er direkte eller indirekte involvert i investeringene på såkornstadiet. Under slike omstendigheter er Overvåkningsorganet derfor villig til å erklære at tiltak er forenlige med EØS-avtalen selv om de i overveiende grad er basert på gjeldsinstrumenter, herunder at statsmidlene er plassert lavere i prioriteringsrekkefølgen eller at forretningsenglene har fortrinnsrett til overskudd eller rett til høyere vederlagt for den kapital de har stilt til rådighet og aktive deltakelse i ledelsen av tiltaket/fondet og/eller målforetakene.

10B.5.2.4 Forholdsmessighet

- 62) For at støtten skal være forenlig, må støttebeløpet være begrenset til det nødvendige minimum. Hvordan dette oppnås, vil nødvendigvis avhenge av det aktuelle tiltakets utforming. Tiltaket vil imidlertid ikke bli regnet som forholdsmessig så sant det ikke føres tilstrekkelig kontroll med overkompensasjon til investorene, hvis risikoen for tap bæres fullt ut av offentlig sektor og/eller hvis fordelene utelukkende går til de andre investorene.
- 63) Overvåkningsorganet vil tillegge følgende elementer positiv vekt ved vurderingen av forholdsmessighet, da de utgjør en beste praksis:
- Åpen anbudprosedyre for forvaltere.** Et gjennomskiktig, ikke-diskriminerende åpent anbud for å velge forvaltere eller forvaltningsselskap som sikrer den beste kombinasjonen av kvalitet og verdi for pengene vil bli positivt vurdert, ettersom det vil begrense kostnadene og muligens støttenivået til det nødvendige minimum og dessuten minimere konkurransevriddingen.
 - Anbudsinnyddelse eller offentlig utlysning til investorer.** En anbudsinnyddelse med henblikk på å fastsette eventuelle "preferansevilkår" som gis til investorer, eller muligheten til å tilby andre investorer slike vilkår. Dette kan skje i form av en offentlig innbyddelse til investorer ved lanseringen av et investeringsfond eller et investeringsselskap, eller i form av en ordning (for eksempel en garantiordning) som forblir åpen for nye deltakere over lengre tid.

10B.5.3 Negative virkninger av støtten

- 64) Ved vurderingen av om risikokapitaltiltak er forenlige med EØS-avtalen, vil Overvåkningsorganet avveie potensielle negative virkninger i form av konkurransevridning og fare for fortregning av private investeringer, mot de positive virkningene. Disse potensielt negative virkningene må analyseres på hvert av de tre nivåene der det kan være tale om støtte. Støtte til investorer, investeringsselskaper og investeringsfond kan negativt påvirke konkurransen i markedet for risikokapital. Støtte til målforetak kan få negativ innvirkning på produktmarkedene disse foretakene konkurrerer på.

10B.5.3.1 Fortregning

- 65) På markedet for risikokapital kan statsstøtte føre til fortregning av private investeringer. Dette kan redusere incentivene for private investorer til å stille kapital til rådighet for SMB og oppmuntre investorene til å vente til staten gir støtte til slike investeringer. Denne risikoen blir større desto større delinvestering det er tale om, desto større foretaket er og desto lengre framme i utviklingsfasen foretaket befinner seg, ettersom tilbudet av privat risikokapital øker gradvis under slike omstendigheter.
- 66) Derfor vil Overvåkningsorganet kreve konkret dokumentasjon når det gjelder risikoen for fortregning ved tiltak som omfatter større delinvesteringer i SMB, oppfølgende investeringer eller finansiering av ekspansjonstrinnet i mellomstore foretak i ikke-støtteberettigede områder, eller der private investorer bare i liten grad deltar eller der det spesifikt inngår et investeringsselskap.
- 67) I tillegg vil EFTA-statene måtte dokumentere at det ikke er risiko for fortregning, særlig når det gjelder segmentet, sektoren og/eller industristrukturen tiltaket er rettet mot.
- 68) Følgende elementer kan være relevante:
- antallet risikokapitalfirmaer/fond/investeringsselskaper på nasjonalt nivå, eller i området dersom det dreier seg om et regionalt fond, og hvilke segmenter de er aktive i
 - målvirksomhetenes størrelse, vekststadium og næringssektor
 - den gjennomsnittlige transaksjonsstørrelsen og eventuelt hvor stor transaksjonen må være for at fondene eller investorene skal undersøke den
 - samlet risikokapital som er tilgjengelig for de målforetak, den sektor og det utviklingstrinn de aktuelle tiltakene er rettet mot

10B.5.3.2 Annen konkurransevridning

- 69) Ettersom de fleste mål-SMB-ene er nye på markedet, er det lite sannsynlig at de vil ha betydelig markedsinntekt og at det dermed vil oppstå betydelig konkurransevridning i så måte. Det kan imidlertid ikke utelukkes at risikokapitaltiltak kan føre til at ineffektive firmaer eller sektorer som ellers ville forsvunnet, holdes i live. En overtillførsel av risikokapital til ineffektive foretak kan dessuten kunstig øke verddivurderingen av disse og dermed vri konkurransen på risikokapitalmarkedet for kapitaltilbydere, som ville måtte betale høyere priser for å kjøpe disse foretakene. Sektorspesifikk støtte kan også opprettholde produksjonen i ikke-konkurranseutsatte sektorer, mens regionspesifikk støtte kan bygge opp under en ineffektiv fordeling av produksjonsfaktorene mellom regionene.
- 70) I sin analyse av disse risikoene vil Overvåkningsorganet særlig undersøke følgende faktorer:
- den overordnede lønnsomheten i foretakene det investeres i over tid, og utsiktene til framtidig lønnsomhet
 - konkursprosenten blant foretak tiltaket er rettet mot
 - maksimalstørrelsen på delinvesteringer under tiltaket, sammenliknet med omsetning og kostnader i målforetaket (SMB-en)
 - overkapasitet i sektoren som nyter godt av støtten

10B.5.4 Avveining og vedtak

- 71) På bakgrunn av de ovennevnte positive og negative aspektene foretar Overvåkningsorganet en avveining av virkningene av risikokapitaltiltaket, og fastslår hvorvidt de markedsvridninger som oppstår er tilstrekkelig store til at det strider mot de felles interesser. Analysen vil i hvert enkelt tilfelle bli basert på en helhetsvurdering av de forventede positive og negative virkninger av statsstøtten. For dette formål vil Overvåkningsorganet ikke benytte kriteriene i disse retningslinjene mekanisk, men vil foreta en helhetsvurdering basert på deres relative betydning.
- 72) Overvåkningsorganet kan vedta å ikke komme med innvendinger mot det meldte støttetiltaket uten å foreta noen formell undersøkelse, eller kan velge å avslutte en formell undersøkelse i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 6 med et vedtak i henhold til protokoll 3 del II artikkel 7.

Dersom Overvåkningsorganet gjør et betinget vedtak i henhold til protokoll 3 del II artikkel 7 nr. 4 om å avslutte en formell undersøkelse, kan det i den forbindelse fastsette de følgende vilkår for å begrense den potensielle konkurransevridningen og sikre støttens proporsjonalitet:

- a) Hvis det er forutsatt høyere delinvesteringer per målforetak, kan Overvåkningsorganet redusere det maksimale beløpet som foreslås for hver delinvestering, eller fastsette et maksimalt finansieringsbeløp for hvert målforetak.
- b) Hvis det er tale om investeringer i ekspansjonsfasen i mellomstore foretak i ikke-støtteberettigede områder, kan investeringene begrenses til overveiende å omfatte såkornkapital og startkapital, og/eller de kan begrenses til en eller to runder, og/eller delinvesteringene kan begrenset til et maksimalt antall per målforetak.
- c) Hvis det er planer om oppfølgende investeringer, kan det fastsettes spesifikke grenser for maksimalbeløpet som kan investeres i hvert målforetak, til hvilke investeringstrinn støtten kan tildeles og/eller hvilken periode den kan tildeles i, idet det også tas hensyn til hvilken sektor det gjelder og til fondets størrelse.
- d) Hvis det er planlagt lavere deltakelse av private investorer, kan det kreves progressiv økning av private investorers deltakelse gjennom fondets levetid, idet det tas særlig hensyn til utviklingstrinn, sektor, de respektive nivåer for utbyttedeling og kreditorrekkefølge, og eventuelt målforetakets beliggenhet i støtteberettigede områder.
- e) Ved tiltak som bare gjelder såkornkapital, kan det kreves at EFTA-statene sikrer at staten får en passende avkastning på sine investeringer, som står i rimelig forhold til risikoen. Dette gjelder særlig dersom staten finansierer investeringen i form av egenkapitalliknende instrumenter eller gjeld, der avkastningen f.eks. kan være knyttet til potensielle utnyttelsesrettigheter (eksempelvis lisensavgifter) som genereres ved hjelp av immaterielle rettigheter som oppstår som følge av investeringen.
- f) Det kan kreves en annen avveining mellom ordninger for henholdsvis overskudds- og underskuddsdeling og kreditorrekkefølgen mellom staten og private investorer.
- g) Det kan kreves mer vidtgående forpliktelser når det gjelder kumulering av risikokapitalstøtte med støtte gitt under andre statsstøttebestemmelser eller ordninger, som unntak fra avsnitt 10B.6.

10B.6 Kumulering

- 73) Når kapital som stilles til rådighet for et målforetak ved et risikokapitaltiltak som faller inn under disse retningslinjene, brukes til å finansiere innledende investeringer eller andre kostnader som er støtteberettigede under andre gruppefritaksforordninger, retningslinjer, rammebestemmelser eller andre statsstøttedokumenter, reduseres de relevante grensene for støtte som kan gis eller maksimale støtteberettigede beløp med 50 % generelt og med 20 % for målforetak i støtteberettigede områder i de første tre årene av den første risikokapitalinvesteringen, opp til det samlede mottatte beløp. Denne nedsettelsen gjelder ikke støtteintensiteter fastsatt i Overvåkningsorganets retningslinjer for støtte til forskning og utvikling⁽¹⁷⁾ eller eventuelle etterfølgende rammebestemmelser eller gruppeunntak på dette området.

10B.7 Sluttbestemmelser

10B.7.1 Overvåking og rapportering

- 74) Artikkel 3 i overvåknings- og domstolsavtalen samt EFTAs overvåkningsorgans vedtak 195/04/COL av 14. juli 2004 om gjennomføringsbestemmelsene omhandlet i protokoll 3 del II artikkel 27 i overvåknings- og domstolsavtalen krever at EFTA-statene framlegger årlige rapporter for Overvåkningsorganet.
- 75) Når det gjelder risikokapitaltiltak, må disse rapportene omfatte en oversiktstabell med angivelse av investeringene som er gjort av fondet eller som del av risikokapitaltiltaket, med en liste over samtlige foretak som mottar støtte. Rapporten må også gi en kortfattet beskrivelse av investeringsfondenes aktivitet med nærmere opplysninger om potensielle transaksjoner som er vurdert og transaksjoner som faktisk er gjennomført, samt investeringsresultatene med angivelse av de samlede kapitalbeløp som er reist gjennom selskapet. Overvåkningsorganet kan be om ytterligere opplysninger om støtten, for å undersøke om vilkårene i Overvåkningsorganets vedtak om å godkjenne støtten er oppfylt.

De årlige rapportene vil bli publisert på Overvåkningsorganets nettsider.

- 76) Overvåkningsorganet anser dessuten at ytterligere tiltak er nødvendig for å bedre muligheten for innsyn i statsstøtte innenfor EØS. Særlig synes det nødvendig å sikre at EFTA-statene, økonomiske aktører, interesserte parter og Overvåkningsorganet selv har enkel tilgang til den fulle teksten i alle gjeldende risikokapitalordninger i EFTA-statene.
- 77) Dette kan lett oppnås ved å opprette lenkede nettsted. Av denne grunn vil Overvåkningsorganet, ved undersøkelsen av risikokapitalordninger, systematisk kreve at den aktuelle EFTA-staten publiserer den endelige teksten av alle endelige støtteordninger på Internett, og opplyser nettadressen til Overvåkningsorganet.

⁽¹⁷⁾ Kapittel 14 i retningslinjene for statsstøtte.

Ordningen må ikke gjennomføres før opplysningene er lagt ut på Internett.

- 78) EFTA-statene må føre detaljerte oversikter om tildeling av støtte til alle risikokapitaltiltak. Slike oversikter må omfatte alle opplysninger som er nødvendige for å fastslå at vilkårene i retningslinjene er fulgt, særlig når det gjelder delinvesteringenes størrelse, foretakets størrelse (liten eller mellomstor), dens utviklingsstadium (såkorn, oppstart eller utvidelse) og aktivitetssektor (fortrinnsvis med 4 sifre etter NACE-klassifikasjonen) samt informasjon om ledelsen av fondene og andre kriterier nevnt i disse retningslinjer. Disse opplysningene må oppbevares i 10 år fra det tidspunkt støtten tildeles.

Overvåkningsorganet vil be EFTA-statene gi disse opplysningene med henblikk på å gjennomføre en analyse av virkningene av disse retningslinjene tre år etter de trer i kraft.

10B.7.2 Ikrafttredelse og gyldighet

- 79) Overvåkningsorganet vil anvende disse retningslinjer fra den dato de *vedtas*. Disse retningslinjene erstatter kapittel 10A i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte.
- 80) Disse retningslinjene vil gjelde inntil 31. desember 2013. Etter å ha holdt samråd med EFTA-statene kan Overvåkningsorganet endre retningslinjene for denne dato, på grunnlag av viktige konkurransepolitiske eller risikokapital-politiske betraktninger eller for å ta hensyn til annen politikk i EØS eller til internasjonale forpliktelser. I tilfeller der dette kan være til hjelp, kan Overvåkningsorganet også redegjøre nærmere for sin tilnærming til særlige spørsmål. Overvåkningsorganet vil revidere disse retningslinjene tre år etter at de trer i kraft.
- 81) Overvåkningsorganet vil anvende disse retningslinjene på alle meldte risikokapitaltiltak der det må treffe vedtak etter at retningslinjene er vedtatt, selv om tiltaket ble meldt før offentliggjøringen av disse retningslinjene.
- 82) I tråd med Kommisjonens kunngjøring om fastsettelse av gjeldende regler for vurdering av urettmessig statsstøtte ("*consecutio legis*")⁽¹⁸⁾, vil Overvåkningsorganet ved ikke-meldt støtte anvende:
- a) disse retningslinjene, dersom støtten ble gitt etter at retningslinjene ble vedtatt,
 - b) kapittel 10A i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte i alle andre tilfeller.

10B.7.3 Formålstjenlige tiltak

- 83) Overvåkningsorganet foreslår herved for EFTA-statene, på grunnlag av overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 1, følgende formålstjenlige tiltak i forbindelse med deres respektive eksisterende risikokapitaltiltak.
- 84) EFTA-statene skal innen tolv måneder etter at disse retningslinjene er vedtatt, endre sine støtteordninger der det er nødvendig for å bringe dem i samsvar med disse retningslinjene.
- 85) EFTA-statene bes meddele sitt uttrykkelige og uforbeholdne samtykke til disse foreslåtte formålstjenlige tiltak innen to måneder fra disse retningslinjene vedtas. Dersom svar ikke gis, vil Overvåkningsorganet anta at den aktuelle EFTA-staten ikke godtar de foreslåtte tiltakene.

⁽¹⁸⁾ EFT C 119 av 22.5.2002, s. 22.

EF-ORGANER

KOMMISJONEN

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning

2009/EØS/38/02

(Sak COMP/M.5461 – Société Lyonnaise des Eaux/Sociétés de Distribution d'Eau et d'Assainissement)

1. Kommisjonen mottok 3. juli 2009 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der Lyonnaise des Eaux (Frankrike), kontrollert av GDF Suez (Frankrike), overtar fullstendig kontroll i henhold til rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele Société des Eaux du Nord (Frankrike), Société Provençale Des Eaux (Frankrike), Société d'Exploitation du Réseau d'Assainissement de Marseille (Frankrike), Société des Eaux de Versailles et de Saint-Cloud (Frankrike), Société Martiniquaise des Eaux (Frankrike) og Société Guyanaise des Eaux (Frankrike) ved utveksling av aksjer.
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Lyonnaise des Eaux: vannutvinning, behandling og forsyning,
 - De seks foretakene: vannutvinning, behandling og forsyning (unntatt for Société d'Exploitation du Réseau d'Assainissement de Marseille som bare har virksomhet innen vannbehandlingssektoren,
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 160 av 14.7.2009. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.5461 – Société Lyonnaise des Eaux/Sociétés de Distribution d'Eau et d'Assainissement, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5506 – Sabena Technics/TNT Airways/JV)
Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte

2009/EØS/38/03

1. Kommisjonen mottok 3. juli 2009 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretakene Sabena Technics SA ("Sabena", Frankrike) som tilhører TAT-konsernet, og TNT Airways SA ("TNT", Belgia) som tilhører TNT-konsernet, ved kjøp av aksjer og overføring av eiendeler overtar felles kontroll i henhold til rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over foretaket X-Air Services SA, ("X-Air", Belgia), et nyopprettet foretak som utgjør et fellesforetak.
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Sabena: reparasjon og vedlikehold av luftfartøyer,
 - TNT: lufttransport av gods.
 - X-Air: reparasjon og vedlikehold av luftfartøyer,
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 164 av 16.7.2009. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.5506 – Sabena Technics/TNT Airways/JV, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2009/EØS/38/04****(Sak COMP/M.5571 – OAO Lukoil/TRN)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommisjonen mottok 3. juli 2009 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretaket OAO Lukoil ("Lukoil", Russland) ved kjøp av aksjer og eiendeler overtar kontroll i henhold til rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over deler av Dow Chemical ("Dow Refinery Business", Nederland) som eier 45 % av aksjekapitalen i Total Raffinaderij Nederland NV ("TRN").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Lukoil: et vertikalt integrert olje- og energiselskap,
 - Dow Refinery Business/TRN: raffinering av olje.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 160 av 14.7.2009. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.5571 – OAO Lukoil/TRN, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2009/EØS/38/05****(Sak COMP/M.5572 – Barclays/CNP/Barclays Vida y Pensiones)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommisjonen mottok 9. juli 2009 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretakene Barclays Group ("Barclays", Storbritannia) og CNP Assurances ("CNP", Frankrike) ved kjøp av aksjer overtar felles kontroll i henhold til rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over foretaket Barclays Vida y Pensiones Compañía de Seguros S.A. ("BVP", Spania), som for tiden kontrolleres fullt ut av Barclays.
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Barclays: internasjonal leverandør av finansielle tjenester til privat- og forretningskunder samt virksomhet innenfor kredittkort, investeringsbanktjenester, formueforvaltning og investeringsforvaltning,
 - CNP: internasjonalt forsikringsselskap som i hovedsak tilbyr livsforsikringer, pensjonsprodukter og visse former for skadeforsikringer,
 - BVP: heileid datterselskap til Barclays som driver virksomhet innenfor livsforsikring og pensjoner i Spania og Portugal.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 166 av 18.7.2009. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.5572 – Barclays/CNP/Barclays Vida y Pensiones, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32.